

Vývojové stupně „nenávisti“

Pietro Archiati

Aby lidskost mohla vystupovat stále čistší, musí být láska s to odvrátit vše protilidské. Musí „nenávidět“, potírat všechno, co může člověka snižovat v jeho hodnotě. A co ubírá člověku na jeho lidskosti, co jej činí morálně méně hodnotným? Jaké jsou formy nelidskosti, jež vyvolávají zdravou „nenávist“?

Jsou to jednak všechny formy nepravdy a lži, které se každému myslícímu člověku z hloubi protiví. Pociťuje je jako nelidské, protože podkopávají jeho hledání pravdy; vzbuzují v něm chtě nechtě jistou nenávist, protože klam a podvod jej uvádějí v omyl, odpírají mu pravdu. Musí zapudit vše, co mu brání v poznání pravdy, o niž ve své nejniternější podstatě usiluje; jen ona ho totiž může nakonec učinit šťastným.

Jestliže své vrozené usilování o pravdu nepěstují, musím duchovně zchudnout. Čím nedostatečnější je mé myšlení, čím méně rozumím člověku a světu, tím více jsem bezmocně vydán všem možným zastíracím manévřům. A většina lidí, již se cítí být takto obelháváni či podváděni, odpovídá na tuto zkušenost nejprve jednou z mnoha jevových forem nenávisti.

Druhou věcí vyvolávající pocity nenávisti je egoismus druhých lidí, protože člověk se pod jeho vlivem domnívá, že sám přijde zkrátka. Krátkozraká sebeláska vede lidi k tomu, že se vzájemně využívají. Každý tak spontánně směřuje svou nenávist proti pokusům druhých využít ho pro své účely. Jen velmi zvolna přichází člověk na to, že situace se může pro všechny zlepšit teprve tehdy, pokusí-li se každý nesměřovat již svou nenávist na egoismus druhých, nýbrž na svůj vlastní. Tato vnitřní proměna je začátkem lásky k bližnímu.

Třetí druh nenávisti se bezprostředně týká fyzicko- tělesné oblasti. Spočívá v tom, že každý člověk se silou celé své bytosti musí vzpírat všemu, co omezuje zdraví jeho těla, tedy i každé formě nemoci. Člověk se obrací proti všemu, co ohrožuje jeho tělo, protože tělo představuje nezbytný základ celé jeho existence. Hluboce pociťovaný odpor proti jakémukoli druhu mučení je výrazem úcty k drahocennosti, ba nedotknutelnosti fyzického těla. Hýření i askeze proto stejnou měrou odporují zdravému cítění, protože obojí nepříznivě ovlivňuje zdraví těla.

Tato trojí přirozeně daná nenávist vůči nepravdě, egoismu a nemoci je předpokladem svobodného rozvinutí trojí lásky člověka: jeho lásky k tělu, k duši a k duchu. Miluje-li pravdu, miluje ducha v sobě a v každém druhém člověku. Miluje-li své bližní, miluje zároveň krásu své duše i duše svého bližního. A v jeho úsilí o tělesné zdraví se vyjadřuje jeho láska k zemským silám, jež každého člověka zachovávají při životě.

Čím svobodnějším se člověk ve svém nitru stává, tím více je také osvobozován od své nenávisti, a sice prostě proto, že ji má stále méně zapotřebí. Začne poznávat, že to, co nenávidí mimo sebe sama, jej upozorňuje na něco nenávisti hodného, co nese sám v sobě, co je povolán ve svém nitru porazit. Začne vidět, že v druhých může nenávidět vždy jen to, co dosud nepřekonal sám v sobě.

Každý pocit nenávisti, který se ve mně vynoří, se pro mě může stát výzvou k vývoji. Nenávidím-li lež druhého člověka, co si tím opravdu ošklivím? Je to ona skutečnost, že jsem stále ještě náchylný nechat se obelhávat a podvádět. Protiví se mi přiznat si, že mě lze tak snadno oklamat, tak snadno vodit za nos. To zjevně neznamena nic jiného, než že momentálně dosud nejsem vždy schopen rozlišovat pravdu od nepravdy. Kdybych toho byl schopen, mohl by ten druhý lhát, jak by chtěl, a já bych si toho okamžitě všiml a neměl bych zapotřebí jeho lhaní nenávidět, nehněval bych se kvůli tomu.

Dokud nedokážu posoudit, co ke mně zvenčí přichází - možná proto, že mi chybí zkušenost - stačí, abych jen posečkal se svým úsudkem. Tak také mohu zabránit tomu, abych byl oklamán nebo uveden v omyl. Budu vyléčen z nenávisti, poznám-li, že má nenávist vůči vnějšimu světu mě

vlastně jen upozorňuje na to, co ještě musím překonat sám v sobě. Člověk, který by byl skutečně dokonalý, by nemohl nic a nikoho nenávidět.

Zrovna tak jako lež nenávidím i egoismus druhých, cítím-li se jimi nějakým způsobem využíván. A co mi zase říká tato nenávist? Říká mi: Chceš překonat svůj vlastní egoismus, který tě neméně často svádí k tomu, abys druhé používal jen jako prostředky pro své osobní účely. Chceš v sobě překonat to, co tě pro druhé činí nenávidění hodným neboli „ošklivým“*, neboť nechceš zakoušet jejich nenávist, nýbrž jejich lásku.

Nikdo nemá právo vyžadovat od druhých, aby s ním zacházeli láskyplněji než on s nimi. Má vrozená „nenávist“, můj odpor vůči egoismu druhých je zdravý proto, že mě chce pohnout k tomu, abych překonal svůj vlastní egoismus. Je-li tím, co mě dělá „nenávidění hodným“, můj egoismus, učiním se tím více hodným lásky, čím více budu „nenávidět“ egoismus v sobě, čím více nad ním budu vítězit. Příroda klade lidem do srdce velkou lásku k vlastní svobodě - zdravou sebelásku - a je na člověku, aby během svého života tuto vrozenou lásku ke svobodě proměnil na vydobytou svobodu lásky - lásky, jež bude zahrnovat stále více lidí.

Nejhlubší pravdy života se dají vyjádřit jen pomocí zdánlivých protimluvů, pomocí paradoxonů. Jeden takový zdánlivý protimluv by byl: Mohu si jenom tehdy dovolit nechat ostatní dělat, co chtějí, ve všem je milovat, pokud mi sice ubližují, ale nemohou mi tím už škodit! Když mě někdo například podvede a připraví mě o deset tisíc eur, škodí mi? Je rozdíl, jestli si řeknu, že se postaral o to, abych měl o deset tisíc eur méně (věcné konstatování), nebo jestli si myslím, že mi ublížil (osobní pocit). Když si myslím, že mi ublížil, nekon- statuji tím objektivní skutečnost, ale vyjadřuji, jak to, co se stalo, zcela subjektivně prožívám. Mohl bych si přece také říci: „Tím lépe! Vůbec se necítím poškozený, naopak: mám teď o deset tisíc starostí méně.“ - Hezký protimluv! Ve stejné situaci by někdo jiný mohl říci třeba toto: „A já jsem ty peníze tak naléhavě potřeboval k životu!“ - Jemu bychom zase mohli odvětit: „Pokud jsi je potřeboval k životu, jak jsi mohl doteď žít, aniž jsi ty peníze vydal?“

Solí, díky níž je život chutnější, je síla milovat všechny lidi. Pepřem, který život okoření, je síla nenávidět vše, co člověku brání v tom, aby miloval víc a víc.